

BULUTLARIN ARASINDAN

Kaya ÖZEREN
Başuzman
Eti Holding A.Ş. Genel Müdürlüğü

Geçen sayıdaki yazımın başlığı “Ulusal Alüminyum Sektörümüz Üzerindeki Kara Bulutlar” idi. Anımsayacağınız üzere, 08.11.1990 tarih ve 90/1026 Sayılı Bakanlar Kurulu Karar’ı gereğince uygulanmakta olan Seydişehir Alüminyum Tesislerinde tüketilen elektrik enerji fiyatındaki **%40 indirim** 2002 Ocak ayından geçerli olmak üzere kaldırılmıştı. Dünya birincil alüminyum üreticileriyle rekabet edebilmeyi ortadan kaldıran ve Tesisi kapanma tehlikesiyle karşı karşıya getiren ve alüminyum sanayini tamamen dışa bağımlı hale getirecek olan bu yanlış kararın değiştirilmesi için gösterdiği hassasiyet ve gayretleri için Bakanımız Sn Ş. Sina Gürel’e gönlü halâ orada olan eski bir Seydişehir çalışanı olarak teşekkür ediyorum.

Söz konusu Bakanlar Kurulu Kararı 22 Mayıs 2002 tarih ve 24763 sayılı Resmi Gazetede “12.04.2002 tarihli ve 2002/4100 sayılı Kararnamenin Eki KARAR’da;

Madde.2 Aşağıda belirtilen elektrik grubunda yer alan Türkiye Elektrik A.Ş. veya Türkiye Elektrik Ticaret ve Taahhüt A.Ş müşterisi kişi ya da kurumlar, bu kararın 3 üncü maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde 4736 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin birinci fıkrası hükmünden muaftır.

Madde.3 Bu Kararın 2 inci maddesinde belirtilen abone gruplarına uygulanacak tarifeler aşağıdaki usullere göre belirlenir.

a) Eti Krom A.Ş., Eti Elektrometalurji A.Ş. ve Eti Alüminyum A.Ş.’ye, ilgili abone grubu aylık ortalama satış fiyatının %40 altında indirimli tarife uygulanır. Gelir kaybı tutarı, ilgili abone grubu ortalama satış fiyatı ile indirimli tarife arasındaki fark kadar belirlenir. Adı geçen kuruluşlardan özelleştirilenler için bu fiyat uygulanmaz.

şeklinde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Ancak, bu kararlar bulutlar bir süreliğine aralanmış ve güneşin bir parçası görülmüştür. Çünkü, Seydişehir Alüminyum Tesislerinin enerji sorununa kalıcı bir çözüm bulunmadıkça benzer olaylar sürekli yaşanacaktır. Nitekim, 4736 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu’nda yer alan şekliyle, Enerji Tarifeleri ve Fiyat Uygulaması eylül 2002 tarihinden itibaren uygulanmaya başlanacak şekilde yer almaktadır. Bu nedenle Eylül ayı geldiğinde söz konusu uygulamanın başlanmasıyla sanayide yeni bir kaos yaşanacak dolayısıyla olumsuz etkilenmeler olacaktır.

Yine anımsayacağınız gibi, gelişmiş ülkeler özellikle de dünyaya liberal- rekabetçi ekonomi ihracatçısı Amerika’nın bile kendi ulusal sanayisini ve tarımını koruma amacıyla aldığı tedbirler, birlikte anlaşmalar imzaladığı diğer ülkelerin tepkisine rağmen uygulanmaktadır. Bizde ise maalesef başını bazı aydınların! çektiği “devletin ekonomiden çekilmesi, devletin iyice küçültülmesi, uygulanan her türlü sübvansiyonun kaldırılması, kârlı KİT’lerin özelleştirilmesi, zarar edenlerin kapatılması” ve benzeri söylemlerle bu güne kadar yapılan ve olumsuz sonuçlanan özelleştirme uygulamaları hiçe sayılarak ülkemizin dışa bağımlı olması körüklenmektedir. Oysa Dünya Bankası kaynaklı bir araştırmada ülkelerde devletin payının ne oranlarda olduğu aşağıdaki tabloda verilmektedir.

	1870	1913	1920	1937	1960	1970	1975	1980	1985	1990	1995	1997	2000*
A.B.D.	3.9	1.8	7	8.6	27	31	34	31.8	35.5	35.2	34.9	32.3	32.2
Almanya	10	14.8	25	42.4	32.4	38.3	48.4	47.9	47	45.1	49.8	49	53.6
Avusturya	-	-	14.7	15.2	35.7	37.6	44.3	47.1	50.4	48.6	52.6	51.7	49
Belçika	-	-	-	21.8	30.3	41.9	50.9	57.3	61	53.5	53.6	54.3	49.9
Fransa	12.6	17	27.6	29	34.6	38.5	43.4	52.1	52.1	49.8	54.3	54.25	53.6
Hollanda	9.1	9	13.5	19	33.7	41.3	50.6	55.8	7.1	54.1	51.3	49.9	17.7
İngiltere	9.4	12.7	26.2	30	32.2	-	-	43	-	41.8	44.4	41	41.1
İspanya	-	8.3	9.3	18.4	18.8	21.6	24.4	32.2	40.2	42.5	45.5	42.2	40.5
İsveç	5.7	6.3	8.1	10.4	31	44.2	50.1	60.1	63.3	59.1	65.6	62.3	58.5
İsviçre	-	2.7	4.6	6.1	17.2	-	-	32.8	-	41	47.5	48.8	49.5
İtalya	11.9	11.1	22.5	24.5	30.1	33.1	41.5	42.2	51.3	54	52.7	50.2	48.5
Japonya	8.8	8.3	14.8	25.4	17.5	19	26.8	32	31.6	31.3	35.6	35	39.8
Kanada	-	-	13.3	18.6	28.6	34.1	39.2	39.6	46	46.7	46.4	42.3	41.5
Norveç	3.7	8.3	13.7	-	29.9	34.9	39.8	43.9	41.5	49.7	47.6	43.6	47
Ortalama	8.3	9.1	15.4	18.3*	28.5			43.3		46.1		47.1	
Avustralya	-	-	-	-	21.2	23.5	29.4	30.3	35.1	32.1	35.1	32.6	32.3
İrlanda	-	-	-	-	28	-	-	48.2	51	39	37.6	35.1	31.5
Kore	-	-	-	-	-	-	17.1	19.3	17.6	18.1	19.1	22.2	26.9
Polonya	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	49.3	46.9	46
Türkiye	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22.5	19.8	26.6	23.9
Y. Zelanda	-	-	-	-	26.9	-	-	38.1	-	48.8	38.8	38.9	40.2
Ortalama					25.4			39.5		39.1		40.4	
Top.Ort.	8.3	9.1	15.4	20.7	27.9			42.6		44.8		45.9	

Kaynak: IMF , Economic Outlook n'65 , June 1998 , OECD , Analytical Databank , OECD

Tabloda açıkça görüldüğü üzere özellikle gelişmiş ülkelerde bile devletin ekonomideki payı azımsanmayacak oranlardadır. Dünyada bunlar olurken ve gerçekler bu kadar ortadayken kraldan daha kralcı bir yaklaşımla halâ *devlet hantal küçültelim* savunması yapacak mıyız? Ayrıca, ne yazık ki ülkemiz akılcı ve gerçekçi bir enerji politikasına da sahip değil. Bu nedenle de dünyada en pahalı elektrik enerjisi ile üretim yapan ve ürettiği ürünleriyle dünya pazarında rakipleriyle rekabet edebilmeye çalışan ulusal sanayimizin elbette korunması gereklidir. Aksi takdirde katma değeri yüksek olan uç ürünler üreten işletmelerimiz birer birer kapanmak zorunda kalacak, gelişmiş ülkelere **hammadde ihraç etmekten** öteye gitmeyen ve **bir türlü gelişemeyen** (geliştirilmeyen) ülkeler arasındaki yerimizi almış olacağız.

Daha yazımı bitirmeden yukarıda bahsedilen endişelerin doğruluğu bu konuda, 19 Haziran 2002 tarihli Niyet Mektubunda, "**Tedbirler Bölümü 6: KİT yönetimlerinde ticari sebeplerle kararlaştırılanların dışında KİT'ler için yeni bedelsiz veya tarife altı fiyat uygulamalarından kaçınılacaktır. 19 Haziran 2002 itibarıyla durum: Yapıldı ancak, kısmen geri çevrildi. Cumhurbaşkanı, KİT'ler için yeni bedelsiz veya tarife altı fiyat uygulamasını önleyen 4736 sayılı Kanunu 18 Ocak 2002 tarihinde onaylamıştır. Ancak, elektriğe ilişkin tarife altı fiyat uygulamaları Mayıs ayında yeniden uygulamaya konulmuş olup, bu uygulama 2002 yılı sonuna kadar aşamalı olarak kaldırılacaktır.**" Şeklinde yer almasıyla ortaya çıktı.

İşte tüm bu nedenlerle, Seydişehir Alüminyum Tesislerinin enerji sorununa kalıcı bir çözüm bulunarak bu kaostan kurtarılmalı, Ulusal Alüminyum Sanayimizin dışa bağımlı olmasını önlemek için ülke ihtiyaçları baz alınarak kapasite artırımına yönelik çalışmalara başlanmalıdır.